

**Nizami Gəncəvinin “Xosrov və Şirin” əsəri Fəxrəddin Yaqub
İbn Məhəmməd Fəxrinin tərcüməsində
(müqayisəli təhlil əsasında)**

Samirə Əliyeva

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.
E-mail: xedicealizade@mail.ru

Annotasiya. Nizami Gəncəvinin “Xosrov və Şirin” poemasının 1367-ci ildə Fəxrəddin Yaqub ibn Məhəmməd Fəxri tərəfindən türk dilinə tərcüməsi o dövrün estetik tələbi ilə bağlı olub, dahi şairin əsərlərini öz ana dilində oxumaq istəyən ictimaiyyət nümayəndələrinin istəyi nəticəsində yaranmışdır. Fəxri tərcüməsində tarixi qaynaqlara istinad edərək, Firdovsi yaradıcılığına aid, habelə o dövrün problemlərindən, mövcud şəraitindən bəhs edərək, mövzuya xüsusi çalarlıq gətirmişdir. Fəxrinin ilk türk tərcümələrindən biri kimi böyük əhəmiyyətə malik olan “Xosrov və Şirin” poeması türk xalqları arasında geniş yayılmaqla mühüm rol oynamışdır.

Açar sözlər: Nizami Gəncəvi, Fəxri, “Xosrov və Şirin”, Barbara Flemming, tərcümə, tərcüməçi

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 09.03.2023; qəbul edilib – 31.03.2023

**The work “Khosrov and Shirin” by Nizami Ganjavi in the translation of
Fakhraddin Yaqub ibn Mahammad Fakhri
(On the basis of comparative analysis)**

Samira Aliyeva

Institute of literature named after Nizami Ganjavi of ANAS. Azerbaijan.
E-mail: xedicealizade@mail.ru

Abstract. The Turkish translation of the poem “Khosrov and Shirin” by Nizami in 1367 by Fakhraddin Yagub Muhammad Fakhri was related to the aesthetic demand of that period and was created as a result of the wish of community, who wanted to read the works by Nizami in their native language. He gave a special coloring to the content by referring to historical resources related to content and Ferdowsi's works. In the article is dealt with the problem of the translation of that period and similarities and differences between the translation and the original.

This work by Fakhri that has a great value as one of the first Turkish translations, played a significant role in the wide spreading of the poem “Khosrov and Shirin” among Turkish peoples.

Keywords: Nizami Ganjavi, Fakhri, “Khosrov and Shirin”, Barbara Flemming, translation, translator

Article history: received – 09.03.2023; accepted – 31.03.2023

Giriş / Introduction

“Xosrov və Şirin” Orta əsr Şərq xalqları ədəbiyyatlarında geniş yayılmış mövzulardan biridir. Orta əsr Şərq epik şeirində bu mövzuda maraqlı əsərlər yazılmışdır. Poema XIV əsrdən etibarən türk dillərinə tərcümə olunmağa başlanmışdır.

Sasani hökmdarlarından olan Xosrov Pərvizin həyatından, qələbələrindən, Şirinlə olan eşq macərəsindən bəhs edən “Xosrov və Şirin”

əsinə tarix boyunca bir çox müəlliflər müraciət etmişlər. Türk mütərcimləri orta əsr türk tərcümə prinsiplərinə uyğun olaraq, bu əsəri yaşadıkları dövrün ədəbi tələblərinə uyğunlaşdırmağa çalışmaqla yanaşı, həm də artırma və ixtisarlara da yol vermişlər. Müəlliflərin bəziləri öz tərcümələrini “Xosrov və Şirin”, bəziləri isə “Fərhad və Şirin” adlandırmışlar.

Əsas hissə / Main Part

Fəxrəddin Yaqub ibn Məhəmməd Fəxri “Xosrov və Şirin” əsərini əruzun məfailün, məfailün, feulün bəhrində, məsnəvinin nəzm forması ilə və bu formanın bütün xüsusiyyətlərinə riayət edərək qələmə almışdır. Tərcüməsində əsərin adı üç şəkildə verilir. “Perviz ü Şirin”, “İşkname” və “Şirin ü Ferhad”:

Şeker gibi bu türki dilce düzdük
Seninçün qıssa-yi Perviz ü Şirin [1, s.266]

Tamam ola elümde işk-name
Şehüm adına erürem tamama [1, s.266]

Bunu oqıyan isterkim duta yad
Ki bunun adı dur Şirin u Ferhad [1, s.399]

Fəxri əsərə 13 beytlik girişlə başlamışdır. “Bismillahir rəhmanir rəhim” ilə sözə başlayan şair, ikinci beytdə Allaha həmd edir, üçüncü beytdə isə Allahın müxtəlif adlarını çəkir.

Hudavenda çu bismillah deyüben
Söze başlarvanın şükrün deyüben
Sana hamd u sena ögüş qıluram
Ki fazlun bi-nihayetdür bilürem
Hudaya padişaha kirdigara
Kerima munima perverdegara [1, s.255]

4-cü beytdən 10-cu beytə qədər Nizami Gəncəvinin “Xosrov və Şirin” əsərindən tərcümə olunmuşdur:

İnayet qapusun ben quluna aç
Kerem qıl rahmetüni gönlüme saç

Gönül ver kim seni bile yaqın ol
Dahi dil kim oquya aferin ol
Yaramazdan dilümi dutgil ari
Elümden gelmesün hiç na-bekari
İçumi nurnile eyle aydın
Dilüme ver sena virdile tezyin
Özüm Davudi ünle taze eyle
Zeburem dahi hoş-avaze eyle
Gelin kim besledüm ben can içində
Mübarək qılıver devran içində
Oqımağından olsun ray rüşen
Qoqusından cihan büstan u gülşen. [1, s.255]

Bu misraların Nizaminin “Xosrov və Şirin” əsərinin elmi-tənqidi mətnlərdən gətirdiyimiz beytlə eyni olduğunu görürük:

نظامی را ره تحقیق بنمای	خداوندا در توفیق بگشای
زبانى کافرینت را سرايد	دلى ده کو يقينت را بشايد
بدار از ناپسندم دست کوتاه	مده نا خوب را بر خاطر م راه
زبانم را ثنائى خود در آموز	دروم را به نور خود بر افرو
زبورم را بلند آوازه گردان	بداودى دلم را تازه گردان
مبارک روى گردان بر جهانش	عروسى را که پروردم به جانش
ز مشک افشاندهش خلج شود جای	چنام کز خواندندش فرخ شود رای

[3, s.1]; [4, s.1]; [5, s.125]

Ey Allah, tovfıq qapısını aç
Nizamiyə həqiqət yolunu göstər
Bir könül ver ki, varlığına inanmağa layiq olsun
Bir dil ver ki, sənin yaradıcı olduğunu tərif edə
bilsin

Yaxşı olmayanı könlümə yönəltmə,
Bəyənilməyəndən əlimi gödək et.

İçerimi haqq nuru ilə işıqlandır, dilimə öz
şükrünü öyrət
Davudu ilə könlümü təzələ, zəburun şöhrətini
yüksəlt.
Canımla bəslədiyim bu gəlini, dünyada üzü ağ
et
Belə ki, oxunmasından düşüncə uğurlu olsun,
Müşk saçması ilə hər yer Xəllux olsun. [2, s.24]

13 beytdən 3-ü əlavədir, qalanları isə Nizaminin əsərindən tərcümə olunmuşdur. 13-cü beytdən sonra gələn beytlər arasında bir uyğunsuzluq var. 14-cü misranın “egerçi” ilə başlamasını bu hissənin ya itməsi, ya da şair tərəfindən tərcümə edilməməsi ilə izah edə bilərik:

Eger çi bütün ola vü sağ ol
Çevürmezsən anı dönemez sağ ol
Çu döndürür anı uslu eli cust
Döner dönməkdən olmaz bir zaman süst
[1, s.255]

L.A.Xetarqurov, Doktor Bərat Zəncani və Vəhid Dəstgerdinin “Xosrov və Şirin”nin elmi tənqidi mətnləri də bizim fikrimizi təsdiqləyir. [3, s.1]; [4, s.2]; [5, s.124]

23-cü beytdən 92-ci beytə qədər Allahın varlığından və təkliyindən söhbət açıb, Allahdan özünün bağışlanmasını istəyir. Bu hissənin heç bir başlığı yoxdur:

Hudaya balçuğumuz çun yoğurdun
Bizə hüccet verüb qulluq buyurdun
Gendu qulluğunu farz eyledün sen
Dedin kim müzdi borç olsun verem ben
[1, s.256]

Qapunda Fahri aciz bi-nevadur
Qılursan halımı yegrek revadur [1, s.259]

Nizamidə isə bu hissələrin başlıqları var: در توحید باری عزّاسمه استدلال نظر در توفیق شناخت ندرا (Adı əziz olan yaradanın təkliyi haqqında), (Sübuta yetirmək və tanımağa nail olmaq haqqında söz).

خدایا چون گل ما را سرشتی وثیقت نامه ای بر ما نوشتی
به ما بر خدمت خود فرض کردی جزای آن به خود بر
فرض کردی

[3, s.5]; [4, s.12]; [5, s.128]

نظامی جام وصل آن شب کنی نوش که بر یادش کنی خود
را فراموش
[3, s.5]; [4, s.11]; [5, s.127]

İlahi, bizim palçıqımızı yoğuranda,
Bizə bir vəsiqə yazdın.
Bizə öz xidmətini vacib buyurdun,
Onun cəzasını özünə borc buyurdun
Nizami, vüsal şərabını o gecə içərsən ki,
Onun yadı ilə özünü unutmuş olasan.
[2, s.29]

Fəxri 92-ci beytdən sonra heç bir başlıq qoymadan 36 beytlik bir Nət yazır. Nətə Nizamidə olmayan 4 beytlə başlayır. Qalan beytlərin bəzisini olduğu kimi, bəzisinə isə öz əlavələrini edib türkcəyə çevirir. Bu hissədə Həzrəti Məhəmməd Peyğəmbərə ən gözəl şəkildə mədh yazaraq, Allahdan özünün bağışlanmasını istəyir.

Muhammed kim cihan fahridur ol şah
Kemine qul ana Fahridur ol şah
Anun torpağıdır hep yaradılmış
Ari canına Haqdan yüz bin alqış. [1, s.259]

K`ilahi Fahrinin gönlin aç hoş
Bu kafir nefsinun zünnarını şeş
Sınıq gönlünü lutfunıyla ekle
Yavuz düşmənden imanını bekle
Eger onun suçi dağışa ağır
Senun afvun qiyası yoqdur ahir. [1, s.261]

Nətdən sonra əsərin yazılma səbəbini izah edərkən, Aydınogullar sülaləsinin şahı İsa bəy sarayda olan ədəbi məclislərdən birində Fəxridən Nizamının dillər əzbəri olan “Xosrov və Şirin” əsərini oxumasını buyurduğunu qeyd edir. Əsəri dinlədikdən sonra məclisdəkilər əsərin türk dilinə tərcümə olunmasını istəyirlər: (128-212-ci beytlər)

Çu haddən geçdi bu begler niyazi
Hüdavend-i cihan sultan ü gazi
Buyurdu ben kemine çakerine
Eşigindeki qullar kihterine
Ki öldiyse Nizami ana can ol

Anun şirin sözine tercüman ol
Acemden hasil etdi senalar
Nola ger Türk eren qıla dualar. [1, s.262]

Nizami Gəncəvi isə kitabı yazma səbəbini izah etdikdən sonra Toğrul Arslan və Atabəy Əbu Cəfər Məhəmməd ibn Eldəgiz haqqında iki mədhiyyə yazır. “Torpağı öpdüyümə xitab” başlığı altında hökmdarı müxtəlif sözlərlə təriflədikdən sonra hökmdara layiq bir hədiyyə təqdim edəcəyi haqqında fikirlərini ifadə edib hökmdara dua edir. Fəxri isə bütün bu hissələri öz tərcüməsində vermir. “Medh-i Fahreddin” başlığı altında qəsidədə dövrün sultanına 22 beytdən ibarət mədhiyyə yazır (213-235-ci beytləri əhatə edir).

Zihi ferhunda fahr-i devlet ü din
Ki devletlendi begler devletindin
Güneş gibi yüzini görmekiçün
Şehinşahlar derildi misli-i Pervin. [1, s.265]

236-cı beytdən sonra Aydınogullar sülaləsinin əsasını qoyan, Mübariz Gazi ləqəbinin sahibi Aydınoglu Mehmed bəydən və onun beş oğlundan-Huzur Bəy, Umur Paşa, Süleyman Bəy, İbrahim Bəy və İsa Bəydən bəhs edir:

Mübariz Gazi Mehmed Beg bin Aydın
Ki andan oldı bu üç eli aydın

Oğul dilerdi ta kim qadir Allah
Ana verdi beş ogul cuvanbaht

Beşidahi yaraşur binmege taht
Ulalup her biri olmışdı bir şah. [1, s.267]

Hızır Beg şehriyar-ı mesned-ara
Şeker sözün deyeydün ab-i hayvan

Umur Başa-yi gazi vü aduv-bend
Ki anun qorqusından Gebr ü Efreng

Üçüncü oğlunun adı Sülüeyman
Ki Şah derdi ona Gebr ü Müsülman

Dahi bir oğlu İbrahim Beg ol kim
Hav quşi oqındanidi bölim

Şeh-i ferhunde fahr-i devlet ü din
Mükerrem İsa bin Mehmed bin Aydın
Ki mislin görmedi gerdün-i gerdan
Saadet vermiş ana pak Yezdan. [1,s.268]

Giriş hissə 277 beytdən ibarətdir. Fəxrinin tərcüməsində əsəri sifariş verən Aydınogullar sülaləsindən olan İsa bəyə aid qəsidə də yer alır:

Güneşdür şah degul tarife mühtac
Qamu şahlar başına uzadır tac

Çalap keçmişlərinə rahmet etsün
Benüm alqışlarım şahuma yetsün [1, s.268]

Nizami Gəncəvi “Xosrov və Şirin” məsnəvisinə heç bir əlavə hissə artırmadan birbaşa mövzuya keçmişdir. Əvvəlcə “Xosrov və Şirin”, sonra isə “Fərhad və Şirin” sərgü-zəştlərini təsvir etmişdir. Fəxri isə əsərə “Ağaz-i dastan” başlığı ilə başlayıb əsəri iki hissəyə ayırır:

Çu Şapur u Şirin qıssasını dün
İşitdün dinle bir hoş qıssa bugün [1, s.399]

Bunu oqıyan isterkim duta yad
Ki bunun adı dur Şirin u Ferhad [1, s.399]

Beytlərdən də aydın görürük ki, Fəxri Nizami Gəncəvidən fərqli olaraq hekayənin birinci hissəsini “Şapur ü Şirin”, ikinci hissəsini isə “Şirin ü Ferhad” adlandırmışdır. 2642 beytdən ibarət olan “Şapur ü Şirin” hissəsinə heç bir əlavə etmədən tərcümə edir, 1732 beytdən ibarət “Şirin ü Ferhad”. “Şirin” hissəsinə 15 beytlik giriş əlavə edir:

Kişi kim işqa boyun dutmadı ol
Ya gölükdür ya sıqır ya qoyun ol
Eger işq olmasa bu qamu sözlər
Ki oqinsa sevinur cümle özler
Ne oqımaydı ne dile geleydi
Ne bülbül öte vü ne gül güleydi
Yine bir işq-name qıldım ağaz
Yine açıldı elde bir yeni yaz [1, s.399]

Fəxri tərcüməsində “Xosrov və Şirin”lə yanaşı, Əbülqasim Firdovsinin “Şahnamə”sindən də faydalanmışdır. Mütərcim “Şahnamə”dən Xosrov Pərvizin, Bəhram Çubinin həyatına aid olan hissələri seçib tərcümə etmişdir. Nizami isə bu hissələri ixtisarla vermişdir. Səbəbini isə aşağıdakı beytlərdə bu cür izah edir:

نگویم چون دگر گوینده گفت
که من بیدارم ار پوینده خفت
چو من نرخ کسان را بشکنم ساز
کسی نرخ مرا هم بشکند باز
[3, s.98-99]; [4, s.280]; [5, s.209]

Mən söyləmirəm, çünki deyən dedi,
O yatmışsa da, mən oyağam.
Mən özgənin nırxımı sındırsam,
Bir başqası da mənim nırxımı sındırar.
[5, s.141]

Fəxrinin tərcüməsində Nizaminin əsərindən fərqli bir qayə var. Çünki onu maraqlandıran əsas məsələ tarixi hekayədir. Bu səbəbdən Nizamiyə böyük ehtiram, hörmət bəsləməsinə baxmayaraq, söz ustasını bu mövzuda qınayır:

Acem dilincə düzən düzdi işqin
Ne cengin zikr qıldı vu ne sülhin [1, s.266]

Mütərcim bu sözlərində heç də haqsız deyildir. Həqiqətən Nizami Xosrov Pərvizin ən güclü rəqibi olan Bəhram Çubini hekayəsini çox qısa verir. Digər tərəfdən Xosrovun Bizansa getməsi və orada başına gələn macəralardan söhbət açmır. Fəxri isə öz tərcüməsində bu boşluqları doldurmağa çalışır. Bu səbəbdən daha qədim bir mənbədən Firdovsinin “Şahnamə”sindən istifadə edir.

Fərhad Xosrovun eşqdə, Bəhram Çubini isə siyasi həyatda rəqibi idi. Əslən türk olan Bəhram Hörmüzün ordu komandiridir. O, İrana hücum edən Save xana qalib gəlib onu öldürür, oğlunu isə əsir alır:

Anup Bermüze(yi) hem Save şahı
Dağıtduğun sağışsuz ol sipahi [1, s.287]

Hörmüzün Bəhrama qarşı etdiyi hörmətsizlikdən sonra taxtı ələ keçirtmək üçün hərəkətə keçir:

Qızıl im ü yaşıl gönlek naqışlu
Saru saruncaq ol tünd işlü
İyibidi hilat Behram-i Çubin
Bu qahriçün şehe dutmuş idi kin [1, s.287]

Bundan sonra Xosrovun adına sikkələr kəsdilir və beləliklə, ata ilə oğlun arasını vurur. Hörmüzün ölümündən sonra oğlu taxta oturur. Başında şahlıq sevdası gəzdirən Bəhram ölkənin hər yerinə xəbər yayır ki, Xosrov atasının gözlərinə mil çəkib, onun hökmdar olmağa layiq olmadığını söyləyərək xalqı öz tərəfinə toplayır. Xosrov isə ələcsiz qalaraq, Azərbaycana qaçır. Bundan istifadə edən Bəhram Çubini taxta keçir:

Oturdu tahta Behram-i dilavər
Başa üsküf qodı pür dürr-i gevher
Ki Behram oldu dünyaya şahinşah
Bu işi bilmeyen er olsun agah
Benümdür dedi şahlıq taht-i İran
Bu işə tanuqdur hem ol yaradan
[1, s.317, 318]

Tərcümədə mövzu ilə bağlı verilən oxşar səhnələrdən biri də Xosrovun taxtını geri qaytarmaq üçün Rum diyarına gəlməsi, rahibdən sevincli xəbərlər alıb Konstantinopola Qayserin yanına getməsidir. Ancaq bu səhnədə Fəxri tərcüməsində Nizaminin əsərində olmayan əhvalatlar əksini tapır. Nizamidə rahibin Xosrovun nə vaxt şah olacağı haqda məlumat verildiyindən danışmır. Fəxrində isə rahib 12 aydan sonra ona yenidən şah olacağını bildirir:

Ne dersin dedi bu iş nuht ola rah
Ne gün İran-zemine olavan şah
Cevabın dedi kim bu on iki ay
Geçicek olasin şah ele vü bay [1, s.340]

Nizaminin əsərində belə sual-cavaba rast gəlmirik:

فرس میراند تارهبان آن دیر که با او رانده بود از
اختران سیر
وز آنجا تالب دریا بتعجیل دو اسبه کرد کوچی میل در
میل

وز آنجا تیز نرمی راند یکسر بقسنطینه شد تاپیش قیصر
[3, s.98]; [4, s.27]; [5, s.208]

Atı o monastırədək sürdü ki, (orada oturan)
Rahib ona ulduzların xeyrindən xəbər vermişdi.
Oradan da dənizin sahilinədək sürətlə
İki atlı mənzil-mənzil köçdü
Oradan da atını sürüb birbaşa
Qüstantəniyyəyə Qeysərin yanına getdi.
[2, s.141]

Qeyser münəccimlərindən Xosrovun 38 il
taxtda olacağını xəbər tutub ona kömək edir,
qızı Məryəmlə evləndirir. 40-50 min nəfərlik
qoşunla Bəhram Çubin üzərində qələbə çalıb,
ikinci dəfə taxta çıxır. Bəhram isə canını
qurtarmaq üçün Çinə qaçır:

Gözetdüm eski zici çox bugün
Ki İlduzdan anı düzdi Falatün
Yaqında keç degül Husrev ola şah
Qamu İran-zemine ol şehinşah
Otuz yıl böyle vü dahi sekiz yıl
Yavuz yel esmeye andan yana bil
[1, s.348]

Doğar çun buldı Perviz-i cihandar
Qılup Behram-i Çubine cihan dar
Qaçup Behram-i Çubin Çine vardı
Egerçe yele yoruldu vü ardı [1, s.377]

Şahnamədən götürülən növbəti süjetlərdən biri də Bəhramın Çinə getməsi, Çin xaqanının ona xəzinə, qoşun, bəylik verməsi və qızı ilə evləndirməsidir:

Çerisi begligini verdi ana
Qomadı ta kim İnan elin ana
Ki eylükdür eri dutan duzağa
Uçar quşu birağur dane ağa [1, s.378]

Xosrovun dəfələrlə Çin xaqanına məktublar yazmasına baxmayaraq, Xaqan Bəhramı təslim etmir. Harrad-i Berzin adlı şəxs bu çətin işi öz öhdəsinə götürüb Çinə gedir və insanları bitkilərlə müalicə edən Qulun adlı yaşlı bir

adamlarla tanış olur. Bəhrama yaxın olub öldürmək üçün qızını sağaldır və uyğun bir vaxtda xəncərlə onu öldürür:

Qulun vardı bıçağıla yeninde
Çu Behram yüzini gördi öninde
Egildi kim qulağına deye raz
Anı deşneyle urdu ol hile-saz [1, s.387]

Fəxri tərcümədə oxucunu düşmən mövqedə olan Bəhramın ölüm anında Xosrova olan soyuq münasibətlərinə baxmayaraq etdiklərindən peşman olub və İranda dəfn olunmasını istəməsi əhvalatı ilə tanış edir. Bunu aşağıdakı parçada aydın görə bilərik:

Qamunuz Husrev-i Pervize varun
Qul olun eşigine şehriyarun
Bağışlarsa suçunuz Husrev-i şah
Siz ana denüz ancaq güneş ü mah
Qılın İnan zeminde bana dahme
Çu canum uğramışdur qatı zahme [1, s.388]

Fəxriddə və Nizamiddə Bəhramın ölüm xəbərini eşidən Xosrov 3 gün ona yas tutur dördüncü gün Barbəd adlı musiqiçini çağırır. Aşağıdakı beytlərdə bunu aydın görə bilərik: İnüp tahtından qayğurdu ol gün

Aqıtdı gözlərindən yaşı gülgün
Yedi üç gün qayu kim öldi Behram
Ne tahta bindi vü ne dutdı aram
Çu gün dördüncüsü işret düzetti [1, s.390]

فرود آمد تخت آن روز دلنتگ روان کرده ز نرگس
آب گلرنگ
سه روز اندوه خروید از بهر بهرام نه با تخت آشنا می شد
نه با جام
چهارم روز مجلس تازه کردند
[3, s.115]; [4, s.330]; [5, s.223]

O gün kədərlə taxtdan düşdü,
Nərgiz (gözlərindən) gül rəngli su axıtdı.
Bəhram üçün üç gün kədərləndi,
Nə taxta yaxın gəldi, nə də badəyə.
Dördüncü gün işrəti təzələdilər. [5, s.161]

Nəticə / Conclusion

Gördüyümüz kimi, Fəxri öz tərcüməsində təkcə Nizaminin əsəri ilə deyil, ümumiyyətlə, “Xosrov və Şirin” dastanının ümumi məzmunu haqqında ətraflı təsəvvür yaratmağa çalışmış, türk oxucusunu dahi şairin əsərində tam şəkildə

əksini tapmayan əhvalatlarla tanış etmək istəmişdir.

Mütərcim istər Nizamidən, istərsə də Firdovsidən aldığı başlıqları türk dilinə tərcümə etmişdir. Bu isə o dövr üçün çox mühüm hadisə idi.

Ədəbiyyat / References

1. Barbara Flemming. Fahris Husrev u Şirin. Eine Türkische Dichtung Von 1367. – Wiesbaden, 1974.
2. Nizami Gəncəvi. Xosrov və Şirin. Filoloji tərcümə Həmid Məmmədzadəninidir. – Bakı: Elm, 1981.
3. تصحيح و تعليقات از دکتر برات زنجانی خسرو و شيرين نظامی گنجوی 1390 تهران. ص 1153
4. نظامی گنجوی. خسرو و شیرین. ترتیب دهنده متن علمی و انتقادی له والساندروویچ خه تاقووف باکو 1960. ص 806.
5. کلیات خمسة نظامی مطابق نسخه تسحيح شده وحید دستگردی 1372 تهران. ص 786.

Поэма «Хосров и Ширин» Низами Гянджеви в переводе Фахраддин Ягуба ибн Мухаммеда Фахри (на основе сравнительного анализа)

Самира Алиева

Институт литературы имени Низами Гянджеви НАНА. Азербайджан.

E-mail: xedicealizade@mail.ru

Резюме. Тюркский перевод поэмы Низами «Хосров и Ширин» в 1367 г. Фахраддин Ягуба ибн Мухаммеда Фахри был связан с эстетическим требованием того периода и был создан в результате желания общества читать произведения Низами на родном языке. Фахри рассказал о попытке придать местную окраску, о ссылке на исторический источник, связанный с темой и произведением Фирдовси. В статье рассматриваются проблемы перевода того периода, сходство и различия перевода и оригинала.

Это произведение Фахри, имеющее важное значение как один из первых турецких переводов, сыграло важную роль в широком распространении поэмы «Хосров и Ширин» среди тюркских народов.

Ключевые слова: Низами Гянджеви, Фахри, «Хосров и Ширин», Барбара Флеминг, перевод, переводчик